

เมื่อคุณแม่คลำก้อนผิดปกติที่เต้านมในระหว่างตั้งครรภ์

รศ.นพ.ศุภกร โจรจินนินทร์

ภาควิชาศัลยศาสตร์

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

เมื่อคุณแม่คลำก้อนผิดปกติที่เต้านมได้ในระหว่างตั้งครรภ์

ปัจจุบัน เมื่อสตรีตั้งครรภ์ที่ฝากท้องกับสูติแพทย์ตั้งแต่ 2-3 เดือนแรกกันเลยทีเดียว สูติแพทย์จะตรวจเต้านมของผู้ฝากครรภ์ก่อนเสมอ ถ้าพบสิ่งผิดปกติใด ๆ ที่เต้านมก็จะส่งมาปรึกษาศัลยแพทย์ ทำไมสูติแพทย์ไม่ทำการรักษาเต้านมด้วยเลย จะได้เป็นการรักษาครบวงจรของอวัยวะเพศหญิงทั้งหมดอันนี้เป็นสิ่งที่ตอบยากครับ เพราะในประวัติศาสตร์ของวงการแพทย์ทั่วโลกเต้านมนั้นอยู่ในมือศัลยแพทย์ แต่ระบบอวัยวะเพศอื่น ๆ ทั้งหมดของสตรีและการคลอดบุตรอยู่ในมือของแพทย์ทางสูตินรีเวช ยกเว้นที่ประเทศเยอรมัน และบางแห่งในสหรัฐอเมริกา ที่สูติแพทย์เริ่มจะทำการรักษาโรคเต้านมด้วย ซึ่งอีกหน่อยศัลยแพทย์ก็คงจะตกงานเป็นแน่

การพบก้อนผิดปกติที่เต้านมในระหว่างตั้งครรภ์นั้นพบได้บ่อยครับ แต่ส่วนใหญ่แล้ว มักเป็นก้อนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างน้ำนม หรือเนื้อเต้านมที่เจริญเพิ่มขึ้นจนดูคล้ายก้อนเนื้ออก ส่วนน้อยจะพบก้อนเนื้ออกจริง ๆ ซึ่งมีทั้งเนื้ออกชนิดธรรมดาที่เรียกว่า ไฟโบรอะดีโนมา (fibroadenoma) รวมทั้งมะเร็งเต้านม และบางครั้งก็เป็นถุงน้ำ

ส่วนใหญ่ไม่คิดว่ามะเร็งจะเกิดในช่วงตั้งครรภ์ ด้วยมักจะเป็นหญิงวัยเจริญพันธุ์ที่มีอายุน้อย รวมทั้งการตรวจเต้านมที่กำลังขยายตัวและเนื้อแน่น ๆ ทำให้ตรวจได้ไม่ชัดเจน เป็นเหตุให้มะเร็งเต้านมในหญิงตั้งครรภ์มักจะถูกตรวจพบเมื่อมะเร็งมีขนาดใหญ่กว่า ค่าเฉลี่ยที่พบในหญิงที่ไม่ได้ตั้งครรภ์ มะเร็งที่เกิดในช่วงตั้งครรภ์ มักจะโตได้รวดเร็วกว่า เพราะได้รับการกระตุ้นของฮอร์โมนเพศสูง จึงทำให้ผลการรักษาไม่ดีเท่ากับผู้ป่วยมะเร็งเต้านมทั่วไป แต่ถ้าเปรียบเทียบผลการรักษามะเร็งในระยะการเกิดมะเร็งที่เท่ากัน ผลการรักษาก็ไม่แตกต่างกัน

การรักษามะเร็งเต้านมในระหว่างตั้งครรภ์นั้นมีความซับซ้อนมาก เพราะต้องพิจารณาหลาย ๆ อย่างประกอบกันตั้งแต่เรื่องเต้านม ตัวคุณแม่เอง และผลกระทบทับลูกในท้องอีกด้วย ซึ่งรายละเอียดจะกล่าวในบทของมะเร็งเต้านม สำหรับก้อนเนื้อชนิดธรรมดาที่พบได้บ่อยกว่า มักจะเป็นก้อนที่อาจโตมานานก่อนการตั้งครรภ์ หรือเพิ่งคลำพบ ก้อนจะมีขอบเขตชัดเจน และมักจะวินิจฉัยได้ไม่ยาก โดยการคลำเต้านมของศัลยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญก็เพียงพอ การตรวจส่องเป็นพิเศษนั้นไม่มีความจำเป็น เพราะการตรวจเช็คบางอย่าง เช่นการทำเอกซเรย์

แมมโมแกรม ก็อาจมีผลกระทบต่อทารกในครรภ์ได้ โดยเฉพาะ ในระยะตั้งครรภ์ 3 เดือนแรก เพราะฉะนั้นขอแนะนำให้สตรีทุกท่าน จำไว้เลยนะครับว่าในระหว่างตั้งครรภ์ หรือเพียงสงสัยว่าตัวเองอาจตั้งครรภ์เมื่อจะต้องไปตรวจร่างกาย จะต้องแจ้งให้แพทย์ทราบก่อนเสมอ เพราะถ้าแพทย์ไม่ซักประวัติเรื่องการตั้งครรภ์แล้ว โดยเฉพาะในอายุครรภ์ 1-2 เดือนแรก จะไม่ทราบเลยว่า คุณกำลังตั้งครรภ์อยู่ การให้ยาบางชนิด หรือการใช้เครื่องเอกซเรย์ โดยไม่มีการปิดบังส่วนมดลูกให้หมดด้วยแผ่นตะกั่วเป็นอันตรายมากเพราะอาจทำให้เด็กเกิดมาพิการได้ เนื่องจากในช่วงนี้ทารกในครรภ์กำลังมีการก่อตัวของอวัยวะต่างๆ อยู่ครับ

การผ่าตัดเอาก้อนเนื้องอกที่เต้านมออกในระหว่างตั้งครรภ์มีอันตรายแค่ไหน

ในกรณีที่เป็นการก้อนเนื้องอกชนิดธรรมดา และแพทย์จำเป็นต้องผ่าตัดเอาก้อนเนื้องอกเพื่อพิสูจน์ชิ้นเนื้อ หรือเพื่อการรักษา ถ้ากระทำในช่วง 3 เดือนแรกของการตั้งครรภ์ จะมีความเสี่ยงต่อการแท้งได้บ้าง โดยเฉพาะถ้าต้องดมยาสลบ ถ้าผ่าตัดด้วยการฉีดยาชาเฉพาะที่ โดยไม่ต้องดมยาสลบ เช่นก้อนเนื้อที่มีขนาดเล็ก การผ่าตัดนั้นจะไม่เป็นอันตรายต่อเด็กและมีโอกาสแท้งน้อย และแผลก็จะหายได้ตามปกติเหมือนคนทั่วไป ถ้าพบในช่วงใกล้คลอด และเป็นเนื้องอกธรรมดา ก็สามารถเลื่อนการผ่าตัดออกไปได้ เพราะการผ่าตัดในช่วงใกล้คลอด จะทำได้ลำบาก ไหนจะต้องอุ้มท้องขึ้นเตียงผ่าตัดด้วยความอึดอัดแล้ว เต้านมที่กำลังขยายตัวก็มีเลือดมาเลี้ยงมากมาย แอมน้ำนมคอลลอสตรัมอยู่เต็มเต้านม อาจทำให้เลือดออกมากกว่าปกติ และเกิดการคั่งค้างของน้ำนม เกิดการอักเสบ หรือมีน้ำนมคั่งและไหลออกตามรอยแผลผ่าตัดหลังการตัดใหม่ได้ ดังนั้นถ้าแพทย์แน่ใจในการวินิจฉัยว่าก้อนเต้านมไม่มีอันตรายอะไรก็อาจจะเลื่อนการผ่าตัดไปในช่วงหลังคลอด หรือหลังหย่านมแล้วก็ยังได้ โดยนัดให้ผู้ป่วยมารับการตรวจเป็นระยะทุก 3 เดือน